

Staatsexamen VMBO BB

2020

tijdvak 1
vrijdag 8 mei
13.30 – 14.30 uur

Maatschappijleer 1 (gemeenschappelijk deel)

College-examen schriftelijk

- 1p 1 Vriendschap is een voorbeeld van een:
- A belang
  - B regel
  - C waarde
- 1p 2 Politieke partijen en belangengroepen hebben allebei leden. Wat is dan het verschil?
- A Politieke partijen hebben algemene belangen en belangengroepen zijn er voor individuele belangen.
  - B Politieke partijen hebben een mening over alle belangrijke zaken. Belangengroepen verenigen mensen rond één thema.
  - C Politieke partijen hebben standpunten volgens bepaalde ideeën en belangengroepen hebben alleen maar een mening.
- 1p 3 Als bepaalde kleding in de mode is, bijvoorbeeld 'een spijkerbroek met gaten', dan hoort dit bij:
- A een cultuurverschijnsel en een formele norm.
  - B een formele norm en een groepsnorm.
  - C een groepsnorm en een cultuurverschijnsel.
- 1p 4 De televisie is heel geschikt om bepaalde stereotypen te versterken. Hoe komt dit?
- A Als je iets niet meer wilt zien dan kan je naar een andere zender gaan kijken.
  - B Je kan een televisie heel hard zetten. Hoe harder mensen een boodschap brengen hoe sneller mensen van iets overtuigd raken.
  - C Wat de televisie laat zien wordt vaak herhaald en mensen gaan dat geloven.
- 1p 5 Maak onderstaande zinnen af met de gegeven woorden.
Wat is de goede volgorde?
- Zorgen voor een schone omgeving is een ...(1, 2, 3)...
  - Vriendelijkheid is een ...(1, 2, 3)...
  - Je moet de waarheid spreken, is een ...(1, 2, 3)...
1. belang
  2. norm
  3. waarde
- A 1-3-2
  - B 2-1-3
  - C 3-2-1
- 1p 6 Wat bedoelen we met het begrip 'beeldvorming'?
- A Het aanleren van waarden, normen, kennis en vaardigheden.
  - B Een mening over iemand zonder diegene goed te kennen.
  - C Het ontstaan van een mening.

- 1p 7 Je voorstellen als je iemand ontmoet die je niet kent is een .... Welke antwoorden zijn juist?
1. fatsoensnorm
  2. geschreven norm
  3. wettelijke regel
  4. informele regel
- A** Antwoord 1 en 2
B Antwoord 1 en 3
C Antwoord 1 en 4
- 1p 8 Bij maatschappijleer hebben we maatschappelijke en persoonlijke problemen. Wat zijn de twee persoonlijke problemen?
1. Je fiets is gestolen.
  2. We zijn weer geen wereldkampioen geworden.
  3. Het gaat niet goed met de economie.
  4. De filedruk is weer toegenomen.
- A** Probleem 1 en 2
B Probleem 1 en 3
C Probleem 2 en 3
- 1p 9 Geef van de volgende stellingen aan of ze juist of onjuist zijn.
Stelling 1: Het gedrag van jongeren wordt mede bepaald door sociale media.
Stelling 2: Jongerenculturen veranderen constant.
- A** Alleen stelling 1 is juist.
B Alleen stelling 2 is juist.
C Stelling 1 en 2 zijn beide juist.
D Stelling 1 en 2 zijn beide onjuist.
- 1p 10 Een goed voorbeeld van het gebruik van het machtsmiddel 'functie' is:
- A** de directeur die je een uur laat nakomen.
B een beroemde YouTube-er die een challenge voorstelt.
C een demonstratie van duizenden leerlingen in Den Haag.
- 1p 11 Op de maatschappelijke ladder zijn de beroepen ingedeeld. Wat is de juiste volgorde als het gaat om formele macht?
Van degene met de minste macht naar degene met de meeste macht.
- A** conciërge, docent, directeur, leerling
B directeur, docent, conciërge, leerling
C leerling, conciërge, docent, directeur
- 1p 12 Wie heeft de meeste macht in de gemeente?
- A** de burgemeester
B de gemeenteraad
C de wethouders

- 1p 13 Het stijgen en/of dalen op de maatschappelijke ladder noemen we:
- A sociale contacten
  - B sociale gelijkheid
  - C sociale mobiliteit
- 1p 14 Politieke partij of belangengroep?
Welke van onderstaande organisaties zijn belangengroepen?
- A KiKa en ANWB
  - B VVD en ANWB
  - C VVD en CDA

<p>VVD Volkspartij voor Vrijheid en Democratie</p>	
<p>ANWB Algemene Nederlandse Wielrijders Bond</p>	
<p>CDA Christen Democratisch Appél</p>	
<p>KiKa Kinderen Kankervrij</p>	

- 1p 15 In welke twee zinnen gaat het over aangeleerde eigenschappen?
1. De taal die je spreekt.
  2. Het geloof dat je hebt.
  3. Verlegen zijn.
  4. Talent hebben.
- A** In zin 1 en 2
B In zin 2 en 3
C In zin 3 en 4
- 1p 16 Welke zin maakt de stelling goed af?
Bij sociale ongelijkheid .....
- A** gedragen sommige mensen zich sociaal en andere niet.
B hebben groepen verschillende normen en waarden.
C hebben sommige mensen meer inkomen dan anderen.
- 1p 17 Het vieren van 'Sinterklaas' is een onderdeel van:
- A** de dominante cultuur.
B een jongerencultuur.
C een subcultuur.
- 1p 18 Welke twee stellingen zijn juist?
1. De burgemeester is de baas van de gemeente.
  2. Het volk kiest de volksvertegenwoordiging.
  3. Nederland is een koninkrijk.
  4. Iedereen in Nederland heeft stemplicht.
- A** Stelling 1 en 2 zijn juist.
B Stelling 2 en 3 zijn juist.
C Stelling 3 en 4 zijn juist.
- 1p 19 Als leerlingen demonsteren (klimaatprotest) maken zij gebruik van het machtsmiddel:
- A** aantal
B functie
C geweld
- 1p 20 Linkse partijen zijn meestal ook ....
- A** conservatief
B liberaal
C sociaaldemocratisch

Tekst 1

Per trekker naar school

ONS DNA

Wie wij zijn ligt besloten in verborgen gewoontes, naar school met de trekker. (tractor)

Het 'naar school fietsen' heeft door de elektrische fiets een nieuwe betekenis gekregen. Beweging is mooi, maar niet al te zwaar trappen met zo'n zware schooltas. Je kan ook met de trekker (tractor) naar school, al is reizen met de een scooter goedkoper.

Toch is reizen per trekker een jonge Twentse traditie. Bij scholen in de Twentse Achterhoek staan vaak grote landbouwmachines op de parkeerplaats tussen de auto's van de leraren.

School voor boeren

Een trekker voor de deur is eigenlijk vooral een symbool voor vroeger. Het laat zien: dit is een school voor boeren, voor landbouwonderwijs. De directies van de scholen waar leerlingen met de trekker naartoe gaan proberen dan ook met zachte hand te zorgen dat iedereen met 'gewoon' vervoer naar school komt.

Handig of stoer, vraag ik aan één van de leerlingen die met de trekker komt. "Dan hoef ik niet met het openbaar vervoer", is het antwoord. "En zo hoef ik niet te fietsen, zit ik als het regent lekker droog en heb ik muziek van de radio."

Natuurlijk ziet hij regelmatig mensen op straat vreemd opkijken. Hij ziet ze denken. "Maar het mag wel", zegt hij, en de politie heeft hem ook nog nooit aangehouden.

Rode diesel

De directeur zegt nu juist dat het eigenlijk niet mag, een tractor gebruiken voor woon-werkverkeer. Ook zou er gecontroleerd kunnen worden op het gebruik van rode diesel. "Maar dat moet de douane doen en die doen dat niet."

Ook als ik hem vraag of hij vindt dat met de trekker naar school iets typisch Twents is. "Eerder iets typisch boers. Het maakt niet uit hoe ik kom waar ik wil zijn, als ik er maar kom." Toch krijgt de directeur langzaam zijn zin. Vorig schooljaar stonden er soms wel zes tractoren, nu hooguit twee.

Vrij naar: TC Tubantia

- 1p 21 Ons DNA gaat over aangeboren kenmerken. Welke kenmerken zijn nog meer aangeboren?
- A karakter en reflexen
  - B karakter en religie
  - C religie en taal
- 1p 22 De volgende vraag gaat over normen en waarden. In de tekst staat "Beweging is mooi, maar niet al te zwaar trappen ...".
- A Mooi is een norm en niet te zwaar trappen een norm.
  - B Mooi is een norm en niet te zwaar trappen een waarde.
  - C Mooi is een waarde en niet te zwaar trappen een norm.
- 1p 23 "Of je gaat met de trekker naar school." Dit is onderdeel van:
- A de dominante cultuur, omdat het typisch is voor Nederland.
  - B de dominante cultuur, omdat iedereen het mag.
  - C een subcultuur, omdat niet iedereen dat wil.
- 1p 24 De directeur zegt nu juist dat het eigenlijk niet mag, een trekker gebruiken voor woon-werkverkeer. Ook zou er gecontroleerd kunnen worden op het gebruik van rode diesel. "Maar dat moet de douane doen en die doen dat niet." Het gaat hier over:
- A een formele regel.
  - B een informele regel.
  - C een schoolregel.
- 1p 25 Met de tractor naar school is een voorbeeld van:
- A de Nederlandse cultuur.
  - B een bedrijfscultuur.
  - C een jongerensubcultuur.
- 1p 26 School houdt zich bezig met socialisatie. Wat bedoelen we met socialisatie? Lees de twee stellingen en geef antwoord.
- Stelling 1: Socialisatie is: het aanleren van normen, waarden, kennis en vaardigheden.
- Stelling 2: Socialisatie is een vorm van cultuuroverdracht.
- A Alleen stelling 1 is juist.
  - B Alleen stelling 2 is juist.
  - C Stelling 1 en 2 zijn beide juist.
- 1p 27 In tekst 1 is sprake van een rolpatroon. Welke combinatie is een goed voorbeeld van de term 'traditioneel rolpatroon'?
- A jongens, trekkers, stoer
  - B meisjes, trekkers, stoer
  - C jongens, fiets, stoer
  - D meisjes, fiets, stoer

- 1p 28 Welke van onderstaande zinnen, uit tekst 1, is **geen** voorbeeld van een norm?
- A "...maar het mag wel."
  - B "...het maakt niet uit hoe, als ik er maar kom."
  - C "...de directeur krijgt langzaam zijn zin."
- 1p 29 Met de tractor naar school is **geen** voorbeeld van een maatschappelijk probleem, omdat:
- A de overheid er niets aan doet ("Maar dat moet de douane doen en die doen dat niet.").
  - B niet veel mensen het als probleem zien.
  - C Alle bovenstaande antwoorden zijn goed.
- 1p 30 In tekst 1 is er sprake van een belangentegenstelling. Welke?
- A Het belang van de schooldirecteur tegenover het belang van de schooljeugd.
  - B Het belang van de verkopers van elektrische fietsen tegenover het belang van de schooljeugd.
  - C Het belang van de verkopers van elektrische fietsen tegenover het belang van de verkopers van tractoren (trekkers).

Tekst 2

Vader rijdt door rood, zoontje belt politie

De politie heeft vrijdag een ongewone noodoproep binnengekregen: een 5-jarig jongetje belde het alarmnummer om te zeggen dat zijn vader door rood was gereden.

De meldkamer kreeg de jongen vrijdagmiddag aan de lijn. Er was korte tijd een kinderstem te horen, maar de hoorn werd er snel opgelegd. Daarop belde de beambte het nummer terug.

Deze keer kreeg de meldkamer de vader aan de lijn, die zich verontschuldigde voor zijn zoon. Hij gaf de telefoon aan zijn zoon, die vervolgens boos vertelde dat zijn vader "twee keer door rood" was gereden en daarom "opgesloten moest worden".

Na een goed gesprek met de beambte vond het jongetje het niet langer nodig dat de politie een patrouillewagen langs zou sturen.

Vrij naar: NOS

- 1p 31 Het doorrijden bij een stoplicht dat op rood staat is een overtreding. Welke zin over deze overtreding is juist?
- A Dit is een overtreding van een norm en het gaat over een geschreven regel.
  - B Dit is een overtreding van een norm en een waarde, omdat het gaat over regels.
  - C Dit is een overtreding van een waarde en het gaat over een geschreven regel.

- 1p 32 Het zoontje van 5 gebruikt tegen zijn vader een machtsmiddel. Welke?
- A Aanzien of status.
  - B Het gebruik van geweld.
  - C Speciale kennis of vaardigheden.
- 1p 33 De politieagent beschikt ook over machtsmiddelen. Welke van de onderstaande is **geen** machtsmiddel van de politieagent?
- A Functie of beroep.
  - B De hoeveelheid geld die hij/zij heeft.
  - C Speciale kennis of vaardigheden.
- 1p 34 Geef van de volgende stellingen aan of ze juist of onjuist zijn.
Stelling 1: De vader van de jongen van 5 heeft over zijn zoon formele macht.
Stelling 2: Door de overtreding van zijn vader bij de politie aan te geven gebruikt de jongen van 5 informele macht.
- A Stelling 1 is juist, stelling 2 is onjuist.
  - B Stelling 2 is juist, stelling 1 is onjuist.
  - C Stelling 1 en 2 zijn beide juist.
  - D Stelling 1 en 2 zijn beide onjuist.
- 1p 35 De politieagent heeft 'macht'. Welke uitleg van de macht van de politieagent is juist?
- A Hij heeft het recht om buiten de wet om een straf op te leggen.
  - B Hij heeft het recht om mensen te laten doen wat hij wil.
  - C Hij heeft het recht om sancties op te leggen.
- 1p 36 De zin "Na een goed gesprek met de beambte vond het jongetje het niet langer nodig dat de politie een patrouillewagen langs zou sturen." Dit geeft aan dat er sprake is van ..... (vul het ontbrekende woord in).
- A discriminatie
  - B maatschappelijke ladder
  - C opvoeding
- 1p 37 De zoon van 5 wil zijn vader streng laten straffen. Bij welke politieke stromingen past een harde aanpak van overtredingen en criminaliteit het beste?
- A christendemocratie en sociaaldemocratie
  - B ecologische stroming en het liberalisme
  - C liberalisme en christendemocratie
- 1p 38 In de tekst staan een aantal waarden van de jongen van 5. Welke opsomming is juist?
- A betrokkenheid – dienstbaarheid – tolerantie
  - B eerlijkheid – gehoorzaamheid – hulpvaardigheid
  - C mildheid – zelfvertrouwen – veiligheid